

ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ(ರಿ.)

ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ, ಕಲಾಭವನ ಆವರಣ, ೩ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ನರಸಿಂಹರಾಜ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೦೩.

೨೨ನೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಮ್ಮೇಳನ-೨೦೧೯

ಇತಿಹಾಸ ವಿಚಾರಸಂಕರಣ

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಶ್ರೀಮಾ/ಶ್ರೀ/ಡಾ/ ರಾಜೇಶ್, ಬಿ.ಸಿ. ಇವರು ದಿನಾಂಕ

18, 19 ಮತ್ತು 20ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2019ರಂದು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸನಗರ ತಾ|| ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹೊಂಬಾಣಿ ಜೈನಮಠದ

ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೂವತ್ತಮೂರನೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ

‘ ಕೆರೆಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿ ನೋಡೋಣ್ಣ ಸಾಯನದ ಮಹಾಭಾರತ ವಿಶ್ವಕಥೆ. ’

ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಡಾ. ದೇವರಕೊಂಡಾರ್ಪಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ(ರಿ.)

ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ

೨೦೨೦

ಸಂಪಾದಕರು
ದೇವರಕೊಂಡಾರದ್ಡಿ
ಜಿ.ಕೆ. ದೇವರಾಜಸ್ವಾಮಿ

ಸಂಪುಟ

೩೫

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
ಸಂಪುಟ ೩೫

ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ (ರಿ.), ಬೆಂಗಳೂರು

www.karnatakaitihasaacademy.org
karnatakaitihasaacademy25@gmail.com
[youtube.com/c/karnatakaitihasaacademy](https://www.youtube.com/c/karnatakaitihasaacademy)
[karnatakaitihasaacademy](https://www.facebook.com/karnatakaitihasaacademy)

೫೬. ಹಾಡವಳ್ಳಿಯ ಚೆನ್ನಾದೇವಿ	ವಿ. ಸಂಧ್ಯಾ	೨೫೧
೫೭. ಕನ್ನಡಿಗ ವಂಶದ ಮಾಧವ ದಂಡನಾಯಕ	ಅನಿತಾ ಗುಡಿ	೨೫೭
೫೮. ಮರುಗೆರೆ ನಾಡಿನ ರಣವೀರ ಸಿಯಾಗೆಲ್ಲ-ಪುನರಾವಲೋಕನ	ಡಿ.ಎನ್. ಯೋಗೀಶ್ವರಪ್ಪ	೨೫೮
೫೯. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ	ಗುರುಶಾಂತಪ್ಪ	೨೬೦
೬೦. ಶೃಂಗೇರಿ ಪರಿಸರದ 'ಸ್ಥಾನಿಕ' ಪರಂಪರೆ	ಕೆ.ಪಿ. ಪ್ರಕಾಶ	೨೬೭
೬೧. ಶ್ಲೋತ್ರೀಯ ಗುತ್ತಿಗೆ: ಕೆಲವು ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳು	ಸುಂಕಂ ಗೋವರ್ಧನ	೨೬೯
೬೨. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಗೋಷ್ಠಿ ಪದದ ಅರ್ಥ ವಿವೇಚನೆ	ನಳಿನಿ ವೆಂಕಟೇಶ್	೨೮೭
೬೩. ಅಲಗಿಲವಾಡ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಿಶೀಲನೆ	ಜೆ.ಕೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪ್ಪ	೨೯೧
೬೪. ರಾಮಗಿರಿ ಕೈಫಿಯತು: ಒಂದು ಅಪ್ರಕಟಿತ ದಾಖಲೆ	ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ತೆಲಗಾವಿ	೨೯೪
೬೫. ಇಕ್ಕೇರಿ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಲ್ಲಿರುವ ನಿರೂಪಗಳು	ಕಳದಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಜೋಯಿಸ್	೨೯೮
೬೬. ಅಣ್ಣಿಗೇರಿಯ ಅಪ್ರಕಟಿತ ದಾಖಲು ಪತ್ರಗಳು	ಸಂಜಯ ಎನ್. ಹಂಜೆ	೩೦೯
೬೭. ಹುಮ್ಮಿನಭಾವಿ ಬೀರಪ್ಪದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಖಲೆ	ಎಫ್.ಟಿ. ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ	೩೧೩
೬೮. ತಳಸಮುದಾಯದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಜಯಪತ್ರ	ರವಿಕುಮಾರ ಕೆ. ಹಿ.ಗೂ. ದುಂಡ್ಯಪ್ಪ	೩೧೯
೬೯. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೇಲಣಗವಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ನಿರೂಪ	ಬಿ. ನಂಜುಂಡಸ್ವಾಮಿ	೩೨೯
೭೦. ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧವಾ ಪ್ರಕರಣದ ದಾಖಲೆಗಳ ಅವಲೋಕನ	ಎನ್.ಆರ್. ಲಲಿತಾಂಬ	೩೩೪
೭೧. ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಗಾರ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕನ ದಾನಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳು	ಎಸ್.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ್	೩೪೩
೭೨. ಹೊಂಬುಜ ಮಠದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು: ಪರಿಚಯ	ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ	೩೪೭
೭೩. ಚಿಪ್ಪಿನಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಮಹಾರಥಿ ಮತ್ತು ಆನಂದ ಅರಸರ ಸೀಸದ ನಾಣ್ಯಗಳು	ಎಸ್.ವೈ. ಸೋಮಶೇಖರ್	೩೪೯
೭೪. ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ	ಬಿ.ಸಿ. ರಾಕೇಶ್	೩೫೨
೭೫. ಮಲ್ಲಂಪಳ್ಳಿ ಜನಾರ್ದನ ದೇವಾಲಯ	ಜಿ.ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರ	೩೫೬
೭೬. ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವರುದ್ರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಸುರ್ಯ	ಸನ್ನತಿ ಕುಮಾರ್	೩೫೯
೭೭. ಮಾಳೇನಹಳ್ಳಿಯ ಚಿದಂಬರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಪಂಥ	ಎ.ಸಿ. ಕುಮಾರ್	೩೬೨
೭೮. ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಜದ್ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಯಲಿವಾಳದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆ	ಶಕುಂತಲಾ ಸಿಂಧೂರ	೩೬೫
೭೯. ನಾಗಮಂಗಲದ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ	ಮಹಮ್ಮದ್ ಕಲೀಂಉಲ್ಲ	೩೬೮
೮೦. ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೋಟ	ಟಿ. ಓಂಕಾರಪ್ಪ	೩೭೧
೮೧. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಸಮಯದ ಆತ್ಮ ಬಲಿದಾನದ ಶಾಸನ ಶಿಲ್ಪಗಳು	ಆರ್. ಶೇಷೇಶ್ವರ	೩೭೪
೮೨. ಹೊಂಬುಜ ಕಮಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಕಥಾನಿರೂಪಕ ಶಿಲ್ಪಗಳು	ದತ್ತಪ್ರಸನ್ನ ಎಲ್. ಪಾಟೀಲ	೩೭೭
೮೩. ಖೇತಪೈ ನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯದ ಕಥಾನಿರೂಪಕ ಶಿಲ್ಪಗಳು	ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಹೆಚ್. ಕರಾಡ್	೩೮೪

ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಬಿ.ಸಿ. ರಾಜೇಶ್ *

ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅರಸಿಕೆರೆ ಹೋಬಳಿ ಹೋಸಕೊಟೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿಯ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯದ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಅಧೀನ ಅರಸರಾದ ನೊಳಂಬರು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮವು ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ೧೭ ಕಿ. ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ, ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿ ಮೂಲವಾಗಿ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾಗಿ ಈಗಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಊರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಾಲಯದಿಂದ ೧ ಕಿ.ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ. ಹೊಸ ಊರಿನಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಮನೆಗಳಿವೆ ಸುಮಾರು ೧೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತರು, (ಎರಡು ಮನೆತನದವರು ಸಕ್ರೋಳರ ಮತ್ತು ಗಂಗವರ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾರೆ) ಅಯ್ಯನವರು, ಕುರುಬರು, ಆಚಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬೋವಿ ಜನಾಂಗದವರಿದ್ದಾರೆ. ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಅರಸಿಕೆರೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಆಕಾರದ ಕೆರೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಕೆರೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೊಳಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಕಲಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳು ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ (ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ), ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಶಾರದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಗೋಡೆಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಪಾಳೇಯಗಾರರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವೇ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ನೊಳಂಬರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಗೊಂಡು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದು.

ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತರಾದ ನೊಳಂಬ ಅರಸರು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ನೊಳಂಬರು ತಮ್ಮನ್ನು ಈಶ್ವರ ವಂಶದವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವರು, ಅದರಂತೆ ಈಶ್ವರ ಲಿಂಗ (ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ) ಅದರ ಮುಂದೆ ನಂದಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಇವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿಯ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಬೃಹದಕಾರದ ನಂದಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ನೊಳಂಬ ಅರಸರು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ದಾನ ದತ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೪೫ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನೊಳಂಬರ ದಂಡನಾಯಕ ತಿಕ್ಕಣ್ಣನು ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ. ಅರಸಿಕೆರೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನೊಳಂಬಗೌಡ, ಪಲ್ಲವಾದಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ನೊಳಂಬಅರಸಿಕೆರೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿದ್ದು ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿಯು ಅರಸಿಕೆರೆ ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನೊಳಂಬಅರಸರೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

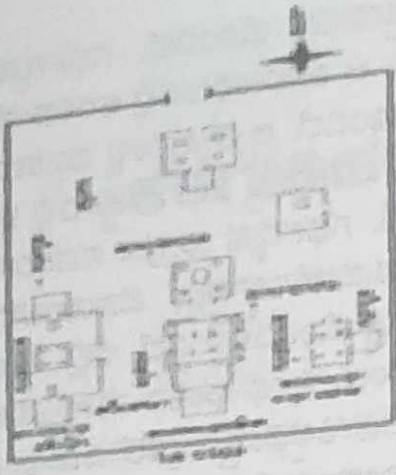
ದೇವಾಲಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಏಕಕೂಟ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದ್ದು, ದೇವಾಲಯದ ತಳವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗೃಹ, ಅಂತರಾಳ, ಸಭಾಮಂಟಪ (ಕಂಬಗಳ ಪಡಸಾಲೆ), ನಂದಿ ಮಂಟಪ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹವು ಚೌಕಾಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದು ಪ್ರಧಾನ ದೇವರಾದ ಈಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು (ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ) ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ೪ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಈಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಲಿಂಗವು ಪೀಠ, ಪಾಣಿ ಬಟ್ಟಲು, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪಾಣಿ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕದ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗಲು ಪ್ರನಾಳ ಹೊಂದಿದೆ.

* ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಎ.ಆರ್.ಎಂ. ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ದಾವಣಗೆರೆ, ಮೊ: ೯೯೮೩೩೧೩೮೩

ಗರ್ಭಗೃಹವು ೧೨೧೧೨ ಅಳತೆಯ ಚೌಕಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸರಳವಾದ ಭಿತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪರೋನಾಕಾರದ ಕದಳೀಕರಣದ ಕೆತ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಕದಳೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಅರಳದ ಪದ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಬಾಗಿಲುವಾಡವು ಐದು ಶಾಖೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರಕಾರದ ಮೇಲೆ ಲತಾಬಳ್ಳಿ ರಚನೆ, ಗಣ ಶಿಲ್ಪ ಕೆತ್ತನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಾಗಿಲುವಾಡದ ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಧ್ಯಾನಾಲಕರ ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಲತಾಟಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೆತ್ತನೆಯಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹ ಹಾಗೂ ನವರಂಗದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಕನಾಸಿಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸುಕನಾಸಿಯ ಭಾಗವನ್ನು ಪುನಃಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು ಮುಂಭಾಗದ ಅಡ್ಡ ಗೋಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಭಾಗವು ನವರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಕರ ತೋರಣಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡು ಕಂಬಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಂಬಗಳು ಪೀಠ, ಕಾಂಡ, ಕುಂಭ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಮಕರ ತೋರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಮಕರತೋರಣದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಮಮಾಹೇಶ್ವರರ ಶಿಲ್ಪವಿದ್ದು, ಅವರ ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಚಾಮರವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮಕರತೋರಣದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಧ್ಯಾನಾಲಕರನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಕಂಬಗಳು ಸುಖನಾಸಿಯ ಬಾಗಿಲುವಾಡದಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಸಭಾಮಂಟಪವಿದೆ (ಕಂಬಗಳ ಪಡಸಾಲೆ). ಸಭಾಮಂಟಪದ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಹೊಳಮುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ಸ್ತಂತ್ರ ಶ್ರೀಕಾರ ಕಂಬಗಳು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿವೆ. ಈ ಕಂಬಗಳು ಸುಮಾರು ೧೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿವೆ. ಕಂಬಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲು ಬಳಪದಕಲ್ಲು ಬಳಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಳಪನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಕಾರ ಕಂಬವು ಪೀಠ, ಪಾದ, ಕಾಂಡ, ಘಟ, ಫಲಕ ಮತ್ತು ಮೋತಿಕ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪಾದ ಭಾಗದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕರ್ಣದಲ್ಲೂ ಖಡ್ಗಸ್ತಂಭಗಳ ರಚನೆಯಿದ್ದು, ಆ ಸ್ತಂಭಗಳ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಕರ ತೋರಣ ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಮಮಾಹೇಶ್ವರ ಶಿಲ್ಪ, ವಿಷ್ಣು, ಮೂರುಮುಖದ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಭೈರವ, ಗಣೇಶ, ಪಾರ್ವತಿ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯ, ಮುಂತಾದ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಕೆತ್ತನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಂಬಗಳ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳಮುಳ್ಳ ಗಂಟಾಕಾರದ ಕಂಬಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ೧೨ ಚಿತ್ರಿತ ವಿಷ್ಣುಕಾಂತ ಕಂಬಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಪಾದ ಭಾಗವು ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಕಾಂಡ ಭಾಗವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ೧೬ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ನಂತರದ ಮಧ್ಯಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ೮ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಿದ್ದು, ಆ ೮ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಕೀರ್ತಿಮುಖದ ಕೆತ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯ ಕಂಬದ ಕಾಂಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಣಾಗರಾಜ, ಕೇಸರಿ, ಮಯೂರ, ನರ್ತಕಿಯರು, ವರುಣ, ಕುಬೇರ, ವೀರಭದ್ರ, ವಾನರ ಮುಂತಾದ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪಗಳ ಕೆತ್ತನೆ ಇದೆ. ಸಭಾಮಂಟಪದ ಕಕ್ಷಾಸನದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭದ್ರಕಾಂತ ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಈ ಕಂಬಗಳ ಪೀಠದ ಭಾಗದಿಂದಲೇ ಭದ್ರ ಮತ್ತು ಉಪಭದ್ರಗಳು ಫಲಕದವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆದಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ನಂತರ ಫಲಕ ಮತ್ತು ಆಧಾರ ಮೋತಿಕ ಭಾಗಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಳುಕ್ಯರ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಳುಕ್ಯರ ದೇವಾಲಯಗಳ ವಾಸ್ತಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗೂಢಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಶಾಗಿಹೊಂಡಂತೆ ಕಕ್ಷಾಸನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಭಾ ಮಂಟಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಕಲೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿತು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅರಸರು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಭಾಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ರಾಗಿಮಸಲವಾಡದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೭ರ ಚಾಳುಕ್ಯ ಭೂಲೋಕಮಲ್ಲದೇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವುಜ್ಜಿಭಟ್ಟನು ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಸಭಾಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ರತ್ನಭೂಷಣ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಬಾವಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರ ಕುರಿತು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. (ದೇವರಕೊಂಡ ರೆಡ್ಡಿ, ೧೯೯೮, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೧, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ-೩೪.) ಇದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗುಡಹಳ್ಳಿಯ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಭಾಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕೆರೆಗುಡಹಳ್ಳಿಯ ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಸಭಾಮಂಟಪವು ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸೋಪಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸೋಪಾನವು ಸಿಂಹ ಕಟಾಂಜನದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಸಭಾಮಂಟಪದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದುವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಕಕ್ಷಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ಸಭಾಮಂಟಪದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಂದಿಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೊಳಂಬರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂದಿಗಾಗಿ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ತೆರೆದ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಂಟಪದ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ೪ ಸ್ತಂತ್ರ ಕಂಬಗಳು

ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿವೆ. ನಂದಿ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ೮ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ೮ ಅಡಿ ಉದ್ದದ ನಂದಿ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಬಳಪದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ನಂದಿಯು ಎಡಗಾಲನ್ನು ಮುಂಚಾಚಿದೆ ಬಲಗಾಲನ್ನು ಹಿಮ್ಮುಡಚಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ನಂದಿಯ ಮೈಕಟ್ಟನ್ನು ದಷ್ಟಮಷ್ಟಕಾರವಾಗಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ನಂದಿಯ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಆಭರಣಗಳ ಕೆತ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ, ಗೆಜ್ಜೆಹಾರ, ಗಂಟೆ, ಜೂಲ, ಮೂಗುದಾರ, ಕಾಲ್ಗಡಗ, ಮುಂತಾದವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿಯ ಮೂರು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹಾದುಹೋಗಲು ಬೃಹತ ಆಕಾರದ ಕಂಬಗಳ ಪಡಸಾಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಂಬಗಳ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೪ ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಕಂಬಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿದ್ದು, ಪೀಠ, ಕಾಂಡ, ಫಲಕ, ಬೋಧಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಂಬಗಳ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ, ಸಮಾರಂಭಗಳು ಹಾಗೂ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಉದ್ಧ್ವಮುಖ ರಚನೆ: ದೇವಾಲಯದ ಉದ್ಧ್ವಮುಖ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ (ಹೊರಭಾಗದ ರಚನೆಗಳು) ಆರು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಆರು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು ಷಡ್ವರ್ಗ ದೇವಾಲಯಗಳು ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಷಡ್ವರ್ಗ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನವು ಮೊದಲ ಭಾಗವಾದ್ದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಈ ಭಾಗವನ್ನು 'ಅಧ್ಯಾಂಗ' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕುಮುದ ಅಂಗದ ಆಧಾರ ಮೇಲಿನಿಂದ ಪಾದಬಂಧ, ಪ್ರತಿಬಂಧ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧಿಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಕುಮುದ ಅಂಗವೇ ಇರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಮಂಚಕ ರೀತಿ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿವೆ. ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ೩ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಅಧಿಷ್ಠಾನದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಅಧಿಷ್ಠಾನವು ಉಪಾನ, ಕುಮುದ, ತ್ರಿಪಟ್ಟಕುಮುದ, ಜಗತಿ, ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವಾಲಯದ ಭತ್ತಿಯನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಸಭಾಮಂಟಪದ ಕಪೋತವನ್ನು ಮಲೆನಾಡಿನ ಶೈಲಿಯ ಇಳಿಜಾರಾದ ಮಾಡಿನ ರಚನೆಯಂತೆ ಕಪೋತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚೆಜ್ಜಾದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತರ ಶಾಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯ ಸುಂದರ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ.

ಕೆರೆಗುಡಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು ನೊಳಂಬೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಶಾರದ ದೇವಾಲಯ ಈ ಮೂರು ದೇವಾಲಯಗಳು ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಒಳಗಡೆಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ದ್ವಾರಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಪ್ರಕಾರಗೋಡೆ ಇದೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಒಳಗಡೆ ಹೋದರೆ ದ್ವಾರಮಂಟಪದ ಎಡ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಗುಡಿ ಇದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗದ ಲಿಂಗವು ಇದನ್ನು ಬಾಳೆಕಾಯಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ನಂದಿಯ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾದ ಸೂರ್ಯನ ಶಿಲ್ಪವಿದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಉದ್ದನೆಯ ಲಿಂಗಮಾತ್ರ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗೆ ತಾಗಿಕೊಂಡು ಗಣೇಶನ ಕೀರಿಟ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ, ದೇವಾಲಯದ ಕೆಲವು ಕಲ್ಲುಗಳು ಹೊರಗಡೆ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದರೆ ಶಾರದ ದೇವಿಯ ದೇವಾಲಯವಿದೆ ಅದನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರೆ ಹಿಂಭಾಗದ ಪ್ರಕಾರ ಗೋಡೆ ಇದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುತ್ತಾಗಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಎರಡು ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಒಂದು ಲಿಂಗ ಪೂರ್ವ ಇನೊಂದು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖವಾಗಿವೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಜನಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ (ಉಜನೆಪ್ಪ) ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗ ಅದು ಪಾಣಿವಟ್ಟಲು ಪಶ್ಚಿಮಮುಖವಾಗಿದ್ದು ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನಂದಿಯ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ.

ಪೂರ್ವದ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಮುಖದ ಪಾಣಿವಟ್ಟು ಅಂತರ್ಗತ ನೆಲಮಟ್ಟದ ಲಿಂಗವಿದ್ದು, ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಿವಲಿಂಗಗಳು ಒಂದರೀತಿ ಇವೆ ಎರಡು ಗರ್ಭಗೃಹದ ದ್ವಾರಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು, ಪೂರ್ವದ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಒಳಗಡೆ ಸೂರ್ಯನ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಎರಡು ಲಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ೮ ಕಂಬಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನವರಂಗ ಎರಡು ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ದ್ವಿಕೂಟ ದೇವಾಲಯದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ದೇವಾಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹಲವು ದೇವಾಲಯಗಳಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇದನ್ನು ನೋಳಂಬ ಅರಸರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ನೋಳಂಬರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂದಿ ಇವರ ರಾಜ ಲಾಂಚನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಂದಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಮಂಟಪಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ನಂತರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪೀಠೋದ್ಧಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಚೌಕಕಾರದ ಎತ್ತರವಾದ ಕಿರಿಯ ವಿರಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಟೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬುರುಜಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲು ಪ್ರಾಕಾರ ಗೋಡೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮೊದಲು ರಸ್ತೆಯು ಪ್ರಾಕಾರ ಗೋಡೆಯ ಹೊರಗೆ ಇತ್ತು ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರಕಾರ ಗೋಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ನಿಧಿಯಸೆಗಾಗಿ ಪ್ರಕಾರ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಡವಿದ್ದಾರೆ, ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ರಸ್ತೆ ಈಗ ಪ್ರಾಕಾರಗೋಡೆಯ ಒಳಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ. ದೇವಾಲಯದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳೂ ಸಹ ಪದೆ ಪದೆ ದೇವಾಲಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳು ಹಾಳುಮಾಡಿದಾಗ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಸು ದಾಖಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಿಟಿವಿಗಳನ್ನು ಆಳವಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಇದೆ ರೀತಿ ಮುಂಜಾಗ್ರತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ದೇವಾಲಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

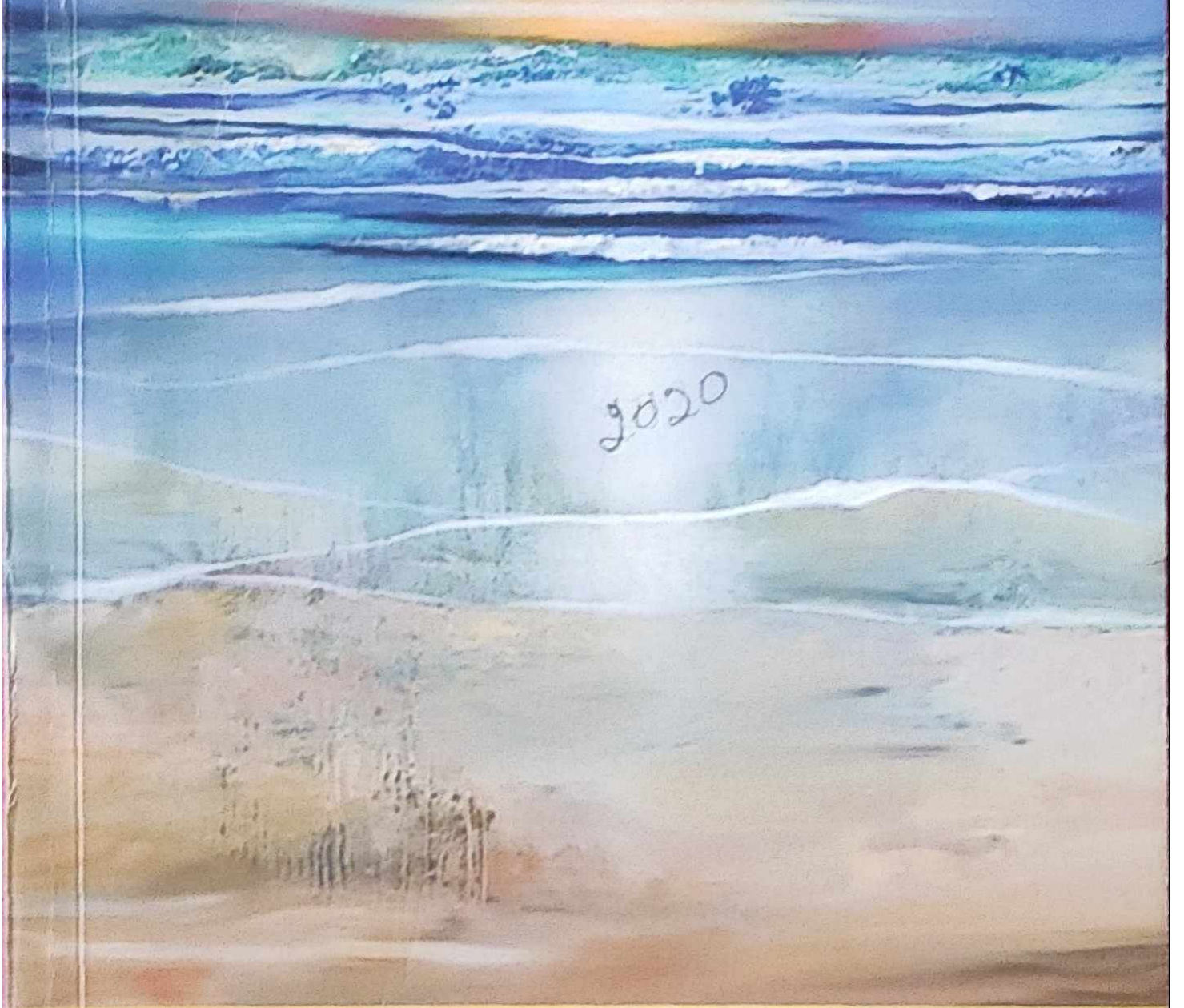

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಶಾಸನ ಸಂ. ೧, ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
೨. ಕುಂ.ಬ. ಸದಾಶಿವಪ್ಪ-೨೦೧೮, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೩. ಬಿ. ಗಿರಿಜಾ ೨೦೧೯, ದಾವಣಗೆರೆ ಇದು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆ, ಗಿರಿಶೈಲ ಪ್ರಕಾಶನ, ದಾವಣಗೆರೆ ಮರುಮುದ್ರಣ.
೪. ಶ್ರವಣ ದೊಡ್ಡಗೌಡ, ೨೦೧೮, ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುರಾತತ್ವ ನೆಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಶೇಷಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಶಂಕರಘಟ್ಟ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ.
೫. ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ.

ಸಮನ್ವಯ

ಡಾ. ನಾಗರಾಜ ಡಿ. ಮುರಗೋಡ

2020

ಸಮನ್ವಯ

ಡಾ. ನಾಗರಾಜ ಡಿ. ಮುರಗೋಡ

ಸಿಂವಗಿಯ ಜಿ. ಪಿ. ಪೋರವಾಲ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ. ನಾಗರಾಜ ಮುರಗೋಡ ಅವರು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರು ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲ ಗುಣದವರು. ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಡುವ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುವವರು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದ ಒಂದು ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ವೈಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳ ಈ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.....

ಒಳ್ಳೆಯದರ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವೂ ತೊಡಗಿ ತನ್ನಂತಹ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನೂ ತೊಡಗಿಸಿ ಬರಹದ ತೆರನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಡಾ. ನಾಗರಾಜ ಮುರಗೋಡರ ಸಾಂಘಿಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೊದಲ ಸಲಾಂ. ಈ ತರಹದ ಬರಹ ಕೃಪಿ ಡಾ. ನಾಗರಾಜ ಅವರಿಂದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖಕ-ಉಪನ್ಯಾಸಕ, ವಿಧ್ವಾಂಸ / ವಿಮುಷಿಯರಿಂದ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ ಅವರು ನಂಬಿದ ದೈವಗಳು ಅವರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಲಿ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ ದೈವಕ್ಕೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಕುಭಂ.

ಡಾ. ಗುರುದೇವಿ ಹುಲ್ಲೆಪ್ಪನವರಮಠ
ಬೆಳಗಾವಿ (ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ)

ಅನಂತ ಪ್ರಕಾಶನ

ನಂ. 103/ಎ, 3ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, 2ನೇ ಪಾವ್ ಲೈನ್, ಟಾಟಾ ಸಿಲ್ಕ್ ಫಾರಂ,
ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-560004

ISBN : 978-81-938117-5-7

Samanvaya - A collection of Articles by various scholars

Editor's Name	: Dr. Nagaraj D. Murgod
Published by	: Anant Prakashana, Bangalore
First Impression	: 2020
Copies	: 1000
Pages	: xviii + 216
Price	: Rs. 150/-
Paper Used	: 70 GSM
Copy Right	: Editor
Cover Design	: Chittar Kala Balaga, Dharwad
DTP	: Ravi Kammar
Printers	: B G Printers, Dharwad
ISBN:	: 978-81-938117-5-7
Book Size	: 1/8th Demi

ಸಮನ್ವಯ -

ವಿವಿಧ ಸಂಶೋಧಕರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ

ಸಂಪಾದಕರು	: ಡಾ.ನಾಗರಾಜ ಡಿ.ಮುರಗೋಡ
ಪ್ರಕಾಶಕರು	: ಅನಂತ ಪ್ರಕಾಶನ ನಂ.೧೦೨/ಎ, ೨ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ೨ನೇ ಫಾಫ್ ಲೈನ್, ಟಾಟಾ ಸಿಲ್ಕ್ ಫಾರಂ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೦೪
ಮೋಬೈಲ್	: ೯೯೭೧೧೯೨೭೭
ಪುಟಗಳು	: xviii + ೨೧೬
ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ	: ೨೦೨೦
ಹಕ್ಕುಗಳು	: ಸಂಪಾದಕರು
ಬೆಲೆ	: ರೂ. ೧೫೦/-
ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ	: ರವಿ ಕಮ್ಮಾರ
ಮುಖಪುಟ	: ಚಿತ್ತಾರ ಕಲಾ ಬಳಗ ಧಾರವಾಡ
ಮುದ್ರಕರು	: ಬಿ. ಜಿ. ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಧಾರವಾಡ

15. ಅಲಕ್ಷಿತ ವಚನಕಾರರು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ..88
- ಪ್ರೊ. ದೊಡ್ಡಬಸಪ್ಪ ಸಿದ್ಧನಗೌಡ ಹುಡೇದಗಡ್ಡಿ
16. ಸೂಫಿಜಂ ಮತ್ತು ತತ್ವಪದಕಾರರ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ: ಚಿಕ್ಕೇನಕೊಪ್ಪದ
ಮೌನಯೋಗಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನವೀರ ಶರಣರ ಮಾತಿನ ಕಿಡಿಗಳು ..95
- ಡಾ.ಮೈತ್ರೇಯಿಣಿ ಗದಿಗೆಪ್ಪಗೌಡರ
17. ಸೂಫಿ ಮಹಿಳೆ ಹಬಾ ಖಾತೂನ್ ..102
- ಡಾ.ನಿವೇದಿತಾ ಸ್ವಾಮಿ
18. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೊಡುಗೆ ..108
- ಡಾ.ಜೆ.ಬಿ. ಜೋಶಿ
19. ಕನಕದಾಸರ ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘರ್ಷ ..114
- ಡಾ. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಆಯ್. ಭಂಡಾರಿ
20. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕನ ಸಂವಾದ ..123
- ಸರಸ್ವತಿ ಜಿ.
21. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ; ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ..127
- ಪ್ರೊ. ಅಂಜಿನಪ್ಪ ಡಿ.
22. ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕನಕ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷ ..132
- ವೀಣಾ ಎಲ್. ವೈ.
23. ಸಮಾಜಮುಖಿ ಸಂತರು ನಮ್ಮ ಗುರುಕುಲ ಭಾಸ್ಕರರು ..137
- ಪ್ರೊ. ಪ್ರಸನ್ನ ಜೋಗುರ
24. ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ ಹಾಗೂ
ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ..144
- ಡಾ.ಎಸ್.ಬಿ. ರಾರೋಡ
25. ಬಸವಣ್ಣನವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ..151
- ಡಾ. ಪಂಡಿತ ಬಿ.ಕೆ.
25. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ ..154
- ಡಾ. ಸುನಂದಾ ಎಸ್.ಹಾಡಕರ
26. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ ..162
- ಪ್ರೊ. ಪ್ರತಿಕಾ ಎಮ್. ತಳವಾರ
27. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟು ..167
- ಪ್ರೊ. ಪಿ.ವಿ. ಮಹಲಿನಮರ

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ : ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸಮಾಜ

✧✧ ಪ್ರೊ. ಅಂಜನಪ್ಪ ಡಿ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡನೇಯ ಶತಮಾನ ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ವಚನ' ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪ ಜನ್ಮತಾಳಿತು. 'ವಚನ' ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಕಾರ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತಾವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಿಗಲಾರದು. ವಚನಗಳನ್ನು ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಚನಕಾರರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು.

ಶರಣರು ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡೆಂಬ ಭೇದ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಜಾತಿ ಮತವೆಂಬ ಭೇದ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲು ಕೀಳು ಸಮಾಜ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾನತೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಿದರು. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿದಳು. ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿದಳು. ಬಸವಣ್ಣ ಸಮಜೋಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ನೋಡಿತು. ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ, ಸಮಾಜ, ಕಾಯಕ, ವರ್ಗ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡಿತು.

ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷರು ಸಮಾನರು ಎಂದು ಸಾರಿತು. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಆತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದರು. ಹಿಂದೆ ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಕ್ಕು ಸ್ತ್ರೀಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ಆದರೆ ಶರಣರ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಸಮಾನರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ವಚನಕಾರರು 'ಎಲ್ಲರೂ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಮಾನರು' ಎಂದು ಹೇಳಲು ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಜಾತಿಯಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ಆತ್ಮಗಳೂ ದೇವನ ಅಂಶಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಕನಿಷ್ಠನಲ್ಲರೆಂದರು.

ದಾಸಿಮಯ್ಯನು-

ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಬಂದರೆ ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು

ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ಬಂದರೆ ಗಂಡೆಂಬರು

ನಡುವೆ ಸುಳಿವಾತ್ಮವನೇನೆಂಬೆ ರಾಮನಾಥ

ಎಂಧೇಳುವ ಮೂಲಕ ಇದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ, ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಯಾರೂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಾಣಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳುವರು.

ಮತ್ತೆ ಗೊಗ್ಗವೆ -

ಗಂಡು ಮೋಹಿಸಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಿಡಿದೆಡೆ

ಅದು ಒಬ್ಬರ ಒಡವೆ ಎಂದು ಅರಿಯಬೇಕು

ಹೆಣ್ಣು ಮೋಹಿಸಿ ಗಂಡು ಹಿಡಿದೆಡೆ

ಉತ್ತರವಾವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು?"

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಪುರುಷನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿಯೇ ಬದುಕಿದ್ದಾಳೆ. ಪುರುಷನ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳ ಹೆರುವ ಯಂತ್ರವಾಗಿ ರೂಪಿತಗೊಂಡಿರುವಳೆ. ಹೊರತು ಸಮಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಿಚ್ಚಳವಾದಾಗ ಅದೇ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಒಡವೆಯಾಗಲು ಸಿದ್ಧವೆ? ಇಲ್ಲವೆಂದು ಗೊಗ್ಗವೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರಿಗೆ ಯಾರು ಅಡಿಯಾಳಾಗದೇ

"ಈ ಎರಡರ ಉಭಯವ ಕಳೆದು ಸುಖ ತಾನಾಗಬಲ್ಲದೆ ನಾಸ್ತಿ ನಾಥನು ಪರಿಪೂರ್ಣ" ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಗೊಗ್ಗವೆಯ ಹಾಗೆ

ದಾಸಿಮಯ್ಯ -

ಮಡದಿಯ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಇದ್ದೀತೆ ?

ಒಡೆಯನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಇದ್ದೀತೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ?

ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂತ್ಯಜನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನೆ ಹಿಡಿಗೋಲ ?

ನೀ ತೊಡಕಿಕ್ಕಿದ ತೊಡಕ ನೀ ಲೋಕದ ಜನರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೈ" ರಾಮನಾಥ ಎಂಧೇಳುವ ಈ ವಚನದ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಲು 'ಲಿಂಗ'(ಗಂಡು,ಹೆಣ್ಣು) ಸಂಬಂಧಿ ಸಮಾನತೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಸಾಲು ವರ್ಗ (ಕೆಳ, ಮೇಲೆ) ಸಂಬಂಧಿ ಸಮಾನತೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಾಲು ಜಾತಿ ಸಂಬಂಧಿ ಸಮಾನತೆ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಇವು ಯಾವುವೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲ. ಇವು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸಂಗತಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಅಸಮಾನತೆ ಎಂಬುದು ಜೈವಿಕ ನಿಯತಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಕೃತಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರದ ಕಡೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ

ದಾಸಿಮಯ್ಯ 'ಮಡದಿ-ಗಂಡ, 'ಒಡೆಯ-ಅಂತ್ಯಜ', 'ಯಜ್ಞೋಪವೀತ-ಹಿಡಿಗೋಲ' ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಭೇದ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಯಾರೂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯಜನೆಂದು ಸಮಾಜ ಮೂಲೆಗೆ ತಳ್ಳಿರುವ ಜನರು ಅಂತ್ಯಜರಾಗೇ ಹುಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯಜರು-ಒಡೆಯರು, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ-ಹಿಡಿಗೋಲ-ಇವೆಲ್ಲವು ಸಮಾಜವು ತನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಉಪಾದಿಗಳು. ಜಾತಿ-ವರ್ಗ-ಲಿಂಗ-ಸಂಬಂಧಿ ಸಮಾನತೆಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಲು ದಾಸಿಮಯ್ಯಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಚನವು ಸಮಾನತಾ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯ ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಶ್ರೀ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಮೊದಲು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ಕ್ರಾಂತಿ. ಸಮಾನತೆಯ ವಾದವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದರು.

"ಮೊಲೆ ಮೂಡಿ ಇದ್ದದ್ದೆ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮೀಸ ಕಠಾರವಿದ್ದಡೆ ಗಂಡೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಜಗದ ಹಾಗೆ ಬಲ್ಲವರ ನೀತಿಯಲ್ಲ" ಎಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

'ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸತಿ-ಪತಿ ಎಂಬ ನಾಮವಲ್ಲದೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬೇರೊಡಲುಂಟೇ' ಎಂದು ಆಯ್ದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. "ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಎನ್ನ ಸ್ತ್ರೀತ್ವ ನಿಮ್ಮ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತ್ತು ಎನಗೆ ಬೇಧ ಮಾತಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೆಂಬ ಭೇದ ಅರ್ಥಹೀನ" ಎಂದರು. ಗಜೇಶ ಮಸಣಯ್ಯನ ನಿಜಪತ್ನಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಕಾಣುವವರಿಗೆ "ಹೊನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗವನೊಲಿಸಬೇಕೆಂದರು ಹೊನ್ನಿಗೆಯೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆಯೂ ವಿರುದ್ಧವೇ ಮಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗವನೊಲಿಸಬೇಕೆಂಬರು ಮಣ್ಣಿಗೆಲಿಂಗಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧವೇ? ಹೆಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗವನೊಲಿಸಬೇಕೆಂಬರು ಹೆಣ್ಣಿಗೆಯೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆಯೂ ವಿರುದ್ಧವೇ?" ಪುರುಷನ ಮುಂದೆ ಮಾಯೆ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು.

ಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಂದೆ ಮಾಯೆ ಪುರುಷನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು. ಲೋಕವೆಂಬ ಮಾಯೆಗೆ ಶರಣರ ಚಾರಿತ್ರವು ಮರುಳಾಗಿ ತೋರುವುದು ಚೆನ್ನಮ್ಮಲಿಕ್ಕಾರ್ಜುನನೊಲಿದ ಶರಣರಿಗೆ ಮಾಯೆಯಿಲ್ಲ ಮರಹಿಲ್ಲ ಅಭಿಮಾನವೂ ಇಲ್ಲ. -ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ.

ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲಾ ಗಂಡಸರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಾಯೆ ಎಂದರು. ಹೊನ್ನು, ಮಣ್ಣು ಜೊತೆಗೆ

ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮಾಯೆ ಎಂದರು. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣಂತೆ ಪುರುಷನ ಸ್ವತ್ತು ಆಸ್ತಿ ಎಂಬಂತೆ ಮಾತಾಡಿದರು. ಹೆಣ್ಣಿಗೊಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಆಲೋಚಿಸಲೇಯಿಲ್ಲ. ಹೊನ್ನು ಕಣ್ಣಳತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಉಪಭೋಗದ ವಸ್ತು ಎಂಬಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಆಸ್ತಿಯಂತೆ ಇತರರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡಿದರು. ಗಂಡಸು ಎಷ್ಟು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಉಪಭೋಗ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ಇಂಥಹ ಎಲ್ಲಾ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಪುರುಷನಂತೆ ತನಗೂ ಒಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ಚಿಂತನೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪುರುಷನ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಹಳೆಯಾದಿ ಜಗತ್ತಿನ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಮಹಿಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾಯೆ ಎಂದು ಕರೆದರೆ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡು ಕೂಡಾ ಮಾಯೆ ಎಂದು ಮೊದಲ ಸಲಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ನಿರೂಪಿಸಿದರು.

'ಸ್ತ್ರೀ ಯ ಮುಂದೆ ಮಾಯೆ ಪುರುಗನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು'ನೋಡಾ! ಸತಿಗೆ ಪುರುಷನೇ ದೇವರು, ರಾಜ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವತಾಃ' ಎಂಬ ಅನೇಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮದ ನಿರ್ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೇರಲಾಗಿತ್ತು. ಚೆನ್ನಮ್ಮಲಿಕ್ಕಾರ್ಜುನನೊಲಿದ ಅರಸರಿಗೆ ಮಾಯೆಯಿಲ್ಲ ಮರಗಳಿಲ್ಲ ಅನುಮಾನವು ಇಲ್ಲ. ಇಂಥಹ ಅಮೋಘ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಯವರು ಹೇಳಿದರು.

ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ ಅನ್ನುವುದು ಮೂರ್ಖತನ. ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಸಮಪಾಲು ಇದೆ. ದೇವರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ಅವಳು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಗೆ ವಿರುದ್ಧಳಾಗುವಳು? ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಬಸವಣ್ಣ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗಾಗಿ ಪಣ ತೊಟ್ಟರು. ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದರು. ಅಂತರ್ ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಕೆಳಜಾತಿಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮುಂದೆ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಇದೇ ಅವರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೂ ಕುತ್ತು ತರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಯಾರೂ ಕೂಡ ಊಹಿಸದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- 1) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಘಟ್ಟಗಳು- ಡಾ ಎಸ್. ಎಂ. ಹಿರೇಮಠ.
- 2) ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಸಂ. ಡಾ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
- 3) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೋಶ- ಸಂ. ರಾಜಪ್ಪ ದಳವಾಯಿ.

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಎ. ಆರ್. ಎಂ. ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ದಾವಣಗೆರೆ

ಬಹುರೂಪಿ

ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ

೨೦೨೦

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಕೆ.ಎನ್.

ಡಾ. ವಿಜಯೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ ಜಿ.ಎಲ್.

ಡಾ. ಪುಟ್ಟೇಶ ಸಿ.

‘ಬಹುರೂಪಿ’ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಬೋಧನೆಯ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಬರಹಗಳು.

ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬರಹಗಳಿದ್ದರೂ ಮಾನವಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಲಾದ ಲೇಖನಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಲೇಖನಗಳ ಕೃತಿಯೊಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡರೆ ಹೀಗಾಗುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಹಿನ್ನಡೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ ಈ ಬಹುರೂಪಿ.

ಇದನ್ನು ಆಗು ಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ಬರಹ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖಕರಿಗೂ; ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಮಿತ್ರರಿಗೂ, ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

—ಸಂಪಾದಕರು

ISBN 978-93-5408-109-5

9 789354 081095

Bahuroopi

Bunch of Multidisciplinary Articles in Kannada

Edited by

Dr. Krishnappa K.N.

Dr. Vijayendra Kumar G.L.

Dr. Puttesha C.

Asst. Professors of Kannada

Dept. of Collegiate Education

Government of Karnataka

Email:krishnappakn@gmail.com

Published by

Dr. Krishnappa K.N.

Adithi Pusthaka

Kandakanahalli, Maralakunte Post,

Chikkaballapur Taluk and District. Pin: 562101.

Ph: +91 9448699849

Printed by

Dr. Krishnappa K.N.

Adithi Printers

Kandakanahalli, Maralakunte Post,

Chikkaballapur Taluk and District. Pin: 562101.

Ph: +91 9448699849

© Authors

ISBN: 978-93-5408-109-5

Pages: IV + 200

Price: RS. 220/-

Copies: 300

First Impression: 2020

Cover Page and Inner Pages Design: Dr. Krishnappa K.N.

ಮೊದಲ ಮಾತು

'ಬಹುರೂಪಿ' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಬೋಧನೆಯ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರ ಸಂಕಲನವೇ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಬರಹಗಳು.

ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬರಹಗಳಿದ್ದರೂ ಮಾನವಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಲಾದ ಲೇಖನಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಲೇಖನಗಳ ಕೃತಿಯೊಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡರೆ ಹೀಗಾಗುವುದು ಸಹಜವೇ ಆತದೆ.

ಇಂತಹ ಹಿನ್ನಡೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೂ ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ ಈ ಬಹುರೂಪಿ.

ಇದನ್ನು ಆಗು ಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ಬರಹ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖಕಿಗೂ; ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಆಡಿಯಲ್ಲಿನ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಮಿತ್ರರಿಗೂ, ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಪರಿವಿಡಿ

೧. ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಲೋಕದ ಅನನ್ಯ ಲೇಖಕ ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ.ಪ್ರಭು - ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ವಿ. / ೧
೨. ಸೌಂದರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆ- ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಕೆ.ಎನ್. / ೭
೩. ಜಾಗತಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೇನು? - ಡಾ. ವಿಜಯೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ ಜಿ.ಎಲ್. / ೧೦
೪. ಕಪ್ಪು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕುರಿತ ಒಂದು ಅವಲೋಕನ - ಡಾ. ಪುಟ್ಟೇಶ ಸಿ. / ೧೪
೫. ಚಕೋರಿ: ಮೌಖಿಕ ಕಥನಗಳ ಅನನ್ಯ ಹೆಣಿಗೆ - ಡಾ. ಅಶ್ವಿನಿ ಆರ್.ಎಸ್. / ೧೭
೬. ಪಠ್ಯದ ಜೈವಿಕ ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥ - ಪ್ರಕಾಶ್ ಮಂಟೇಡ / ೨೯
೭. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆ - ಪ್ರೊ.ಎಂ.ಚಂದ್ರಕಲಾ / ೩೪
೮. ಮಹಿಳಾ ಬಂಡಾಯ ಚಳುವಳಿ- ಸಮಕಾಲೀನ ಸವಾಲುಗಳು
- ಶೋಭಾರಾಣಿ ಎನ್. / ೩೯
೯. ಶ್ರೀಯವರ ಪಾರಸಿಕರು ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ತಾರಾಮಣಿ ಆರ್. / ೪೩
೧೦. ಬದುಕು ಕಾದಂಬರಿ: ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು
ಅವಲೋಕನ - ಡಾ.ಎಸ್.ಶಶಿರೇಖಾ / ೫೦
೧೧. ನಾನು ಹಿರಿಯವ ನಾ (Am I the senior) ? - ಡಾ.ಸತೀಶ್ ಎಲ್.ಎ. / ೬೦
೧೨. ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಜಲಗಾರ' ನಾಟಕ: ಅದ್ವೈತ ತತ್ವ- ಡಾ.ಚೈತಾಲಿ ಕೆ.ಎಸ್. / ೬೯
೧೩. ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರ - ಎಂ. ಆರ್. ಲೋಕೇಶ್ / ೭೪
೧೪. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಕುರಿತ ಒಂದು ಅವಲೋಕನ
- ಡಾ.ಪುಟ್ಟೇಶ ಸಿ. ಮತ್ತು ಡಾ.ಯು.ಬಿ.ರಾಯ್ / ೮೦
೧೫. ಕೊರೊನಾದೊಂದಿಗಿನ ಬದುಕು ಆಮಯಮಯ
- ಈಶ್ವರಯ್ಯ ಜಿ.ಸಿ. ಮತ್ತು ಡಾ. ಸತೀಶ್ ಎಲ್.ಎ. / ೮೪
೧೬. ಸಿರಿಸಂಪಿಗೆ ಪಾತ್ರದ ಅನನ್ಯತೆ - ಡಾ. ಗಿರಿಜಾಂಬಾ ಕೆ.ಎನ್. / ೮೯
೧೭. ಗುಳ್ಳವ್ವ - ನಾಗವರ್ಮ.ಜಿ.ಎಚ್. / ೯೨
೧೮. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಚಿತ್ರಣ - ಮುನಿರಾಜು ಕೆ. / ೧೦೦
೧೯. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ- ಸಿದ್ದೇಗೌಡ ಎಸ್. / ೧೦೫
೨೦. ಬೆಂಗಳೂರು ಪರಿಸರದ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿನ ಬಲಿ ಮತ್ತು ಗಾವಿನ ಆಚರಣೆಗಳು: ಒಂದು
ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ಡಾ.ಡಿ.ಶಿವಸ್ವಾಮಿ / ೧೧೧
೨೧. ಹೊಸ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ: ಆನ್ ಲೈನ್ ತರಗತಿಗಳು ಬದಲಿ
ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ? - ಡಾ.ಎಸ್.ಶಂಕರ್ ಮತ್ತು ಡಾ. ಸತೀಶ್ ಎಲ್.ಎ. / ೧೨೦
೨೨. ಸಂದೇಶ ಸಂವಹನ: ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು
- ಡಾ.ಎಂ.ವಿ.ಶ್ರೀನಿವಾಸಲು ಮತ್ತು ಡಾ. ಸತೀಶ್ ಎಲ್.ಎ. / ೧೨೪
೨೩. ಕುವೆಂಪು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಮಾನವತೆ - ಶ್ರೀ ವಿಜಯ / ೧೨೮
೨೪. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಆರಾಧನೆ - ಡಾ.ಎ.ಆರ್.ಮಹೇಂದ್ರ / ೧೩೮
೨೫. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ: ರೈತಾಪಿ ಪರಿಕರಗಳು - ಅಂಜನಪ್ಪ ಡಿ. / ೧೪೩
೨೬. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ : ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳು
- ಡಾ. ವಿಜಯಕುಮಾರ್ ಹೆಚ್.ಜಿ. / ೧೪೯

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ: ರೈತಾಪಿ ಪರಿಕರಗಳು

ಅಂಜನಪ್ಪ ಡಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ೨೫೦೦ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಹಲವು ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳು ಬಂದುಹೋಗಿವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಕವಿವರ್ಯರು ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲವೆನ್ನುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ರೈತರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಗ್ರ ಮಾಹಿತಿಯೇದೊರಕುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಜನಪದರ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯವಸಾಯದೊಂದಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಬದುಕುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಡು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಣೆಯತೊಡಗಿದರು. ರಂಟೆ, ಕುಂಟೆ, ನೆಗಿಲು, ಖೂರ್ಗಿ, ಕುಡ, ಕುಳ, ಈಚು, ನೊಗ, ಕವಿಗೋಲು, ಬಾರಿಕೋಲು, ಪಟಗಾಣೆ, ಮಿಣಿ, ಕುರ್ಚಿಗಿ, ಕುಡಗೋಲು, ಮಸಗಲ್ಲು, ಗೆಜ್ಜೆ, ಮುಗದಾಣ, ಕೊಡಣಸು, ಜೂಲ, ಮುರ, ಭೂಮಿ, ಮಳೆ, ಹೊಲ ಹದಗೊಳಿಸುವುದು, ದಿತ್ತುವುದು, ಎಡೆ ಹರಗುವುದು, ಕಳೆಕೀಳುವುದು, ಕೊಯ್ಯುವುದು, ಒಕ್ಕಲು ಮಾಡುವುದು, ತೂರುವುದು, ರಾಸಿ ಮಾಡುವುದು, ಹೀಗೆ ಹಲವು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಪರಿಕರಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿ ಜನಪದರ ಸಂಬಂಧ ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಬಂಧವಾಗಿದೆ.

ಹಲಸಂಗಿ ಗೆಳೆಯರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಗರತಿ ಹಾಡು' ಎಂಬ ಕೃತಿಯು ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಭೂತಾಯಿಯ ಮಹತ್ವ, ಕೃಷಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ರೊಟ್ಟಿಗೆ ಜನಪದರು ಗಾದೆ, ಒಗಟು, ವಡಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯ ಆಗರವನ್ನೇ ಬೆಸೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದರು ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ಹಾಡಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ, ಕಥೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ...

'ಏಳುತಲೆ ಎದ್ದುಯಾರ್ಯಾರ ನೆನೆಯಲಿ
ಎಳ್ಳುಜೀರಿಗೆ ಬೆಳೆಯೋಳ ಭೂಮಿತಾಯಿ
ಎದ್ದೊಂದು ಗಳಿಗೆ ನೆನೆದೇನು,'!

ಎಂದು ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನಪದರಿಗೆ ದೇವರಿಗಿಂತ ಭೂಮಿತಾಯಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವತೆಯನ್ನು ಅವರು ನಿತ್ಯ ಸ್ಮರಿಸುವುದು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯನ ಹುಟ್ಟಿಗೂ ಸಾವಿಗೂ ಭೂಮಿಯ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ನಡುವೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅನ್ನಕೊಡುವುದೀಮಣ್ಣು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ

ಇಂತಹ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಚನಕಾರರುತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹದಗೊಳಿ ಬಿತ್ತಿ, ಬೆಳೆದು ಕೊಯ್ಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ಕೃಷಿ ಇವೆರಡನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹದಗೊಳಿಸಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಉತ್ತಮ ಮನುಷ್ಯನಾಗಬೇಕಾರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಇಳಿ ನಿಮ್ಮದಾನ ಬೆಳೆ ನಿಮ್ಮದಾನ
ಸುಳಿದು ಸೂಸುವ ಗಾಳಿ ನಿಮ್ಮದಾನ
ಎತ್ತು ನಿಮ್ಮದಾನ ಬಿತ್ತು ನಿಮ್ಮದಾನ
ಸುತ್ತಿ ಹರಿಯುವ ಸಾಗರವೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮದಾನ
ನಿಮ್ಮದಾನವನುಂಡು ಅನ್ಯರ ಹೊಗಳುವ
ಕುನ್ನಿಗಳನೇನೆಂಬೆ ರಾಮನಾಥ"

ಹೀಗೆ 'ರಾಮನಾಥ' ಮಾನವ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭೂಮಿ, ಗಾಳಿ, ಬೆಳೆ, ಎತ್ತು, ನಿಸರ್ಗ ಎಲ್ಲವೂ ದೇವರ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾನವ ತನ್ನ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಉಳಿ ಲಕ್ಷ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತುಂಬಾ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಪರಿಸರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಬರುವಂತಹ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವರನ್ನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಬಸವಣ್ಣತನ್ನ ವಚನವೊಂದರಲ್ಲಿ

"ಕೃಷಿ ಕೃತ್ಯಾವಕಾಯಕದಿಂದಾದೊಡೇನು?

ತನು ಮನ ಬಳಸಿ ಗಳಿಸಿ ತಂದು

ಗುರು-ಲಿಂಗ-ಜಂಗಮಕ್ಕೆವೆಚ್ಚಿಸಿ

ದಾಸೋಹವ ಮಾಡುವ ಪರಮ ಸದ್ಭಕ್ತನ

ಪಾದವತೋರಯ್ಯ ಎನಗೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷಿ ಮಾಡುವಾತನ ಮನ ಶುದ್ಧ, ತನು ಶುದ್ಧಆತನ ನಡೆ ಶುದ್ಧ, ನುಡಿಯೆಲ್ಲ ಪಾಪನವು ಆತನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಮಾಡುವವನೇ ಪರಮ ಸದ್ಗುರುಅಂತಪ್ಪ ಸದ್ಭಕ್ತನ ಮನೆಯೆಕ್ಕಲಾಸವೆಂದು ಹೊಕ್ಕು..." ಎಂದೇಳುವ ಮೂಲಕ ಉಳುವ ಮಾಡುವ ಸದ್ಭಕ್ತನ ಮನಸ್ಸೇಕ್ಕಲಾಸವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ತನುವತೋಂಟವ ಮಾಡಿ ಮನವ ಗುದ್ದಲಿಯ ಮಾಡಿ

ಆಗಿದ್ದು ಕಳೆದನೆಯ್ಯಾ ಭ್ರಾತೀನ ಬೇರ

ಮಣ್ಣನ್ನೆ ನಂಬಿ ಅದೇಷ್ಟೊ ಜೀವಗಳು ಬದುಕುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮೈಮುರಿದು ದುಡಿದು ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ, ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ, ಕೃಷಿಗೆ ಎತ್ತುಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಜನಪದರು ಬಸವಣ್ಣನೆಂದೇ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಬಸವಣ್ಣ ಶಿವನ ರೂಪ. ಶಿವನೆಂದರೆ ಬಸವ. ಬಸವನೆಂದರೆ ಬಸಬಣ್ಣ. ಶಿವನ ವಾಹನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವನನ್ನು ರೈತರು ಆರಾಧಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಸವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ರೈತರು ಸೋಮವಾರದ ದಿವಸವನ್ನು ಆತನಿಗೋಸ್ಕರ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದಿನ ಗಳೆ ಹೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮೈತೊಳೆದು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಮೇಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಮೋಸವಿಲ್ಲ. ಕಾರುಣಿಮೆಯ ದಿವಸ, ಮಣ್ಣತ್ತಿನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿ ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ.

ರೈತನಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ಸಾರ್ಥಕತೆ: ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. 'ಮಾರುದ್ದ ಪೈರಾಗಲಿ ಮೊಳವುದ್ದ ತೆನಿಯಾಗಲಿ, ಬಡವನ ಮನಿಗೆ ಸಿರಿಬರಲಿ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಕಂದಯ್ಯ' ರೈತನಿಗೆ ತಾನು ಉತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಿ ಕಣಕ್ಕೆ ತಂದು ಹೊಕ್ಕಿ ರಾಸಿ ಮಾಡಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಮನೆಗೆ ತಂದಾಲೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು. ಇದರ ನಡುವೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಏರುಪೇರುಗಳು ನಡೆದೊಗುತ್ತವೆ. ಮಳೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಲೆ ಸಿಗದೆ ಅದೆಷ್ಟೋ ರೈತರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಕರಣಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿವೆ. ಜನಪದರ ನಂತರ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಬಂದಿವೆ.

ನಂತರದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತುದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ತತ್ವಪದಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಬಂದಿದೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ೧೨ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉಗಮ ಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಚನಕಾರರು ಕೃಷಿಮೂಲ: ನೆಲಮೂಲ, ಶ್ರಮಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದುಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಕೂಡ. ಕೃಷಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದಿರುವ ಕಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಗೆ ರೈತನೇ ಮಿತ್ರ. ಇವನಿಂದಲೇ ಸಾಗಿದೆ ಪ್ರಪಂಚರಥ. ಜಗತ್ತಿನಜನ ಬದುಕಿರುವುದೇ ಈತನ ಶ್ರಮದಿಂದ. ಅನ್ನವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಜೀವವಿಲ್ಲ. ಜೀವ ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಜೀವನವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ರೈತನನ್ನು ದೇಶದ ಬೆನ್ನಲುಬುಯೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿರುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿ ನಾಡು ಸುಖಕೃತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾತಾವರಣವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ 'ಕೃಷಿ ತೋ ನಾಸ್ತಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗಿಂತ ಕೃಷಿ ವಿದ್ಯಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಬಹುತೇಕರು ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕೃಷಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗಿಂತ ಕೃಷಿ ಕಾಯಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಒಡೆದು ಸಂಸಾರದ ಹೆಂಟಿಯ ಬಗಿದು ಬಿತ್ತಿದನಯ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಬೀಜವ
ಅಖಂಡಮಂಡಲವೆಂಬ ಬಾವಿ, ಪವನವೆ ರಾಟಾಳಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಸುಷುಮ್ನನಾಳದಿಂದ ಉದಕವತ್ತಿದ್ದಿ ಬಸಗಳ್ಳವರು ಹಸಗೆಡಿಸಿಹವೆಂದು
ಸಮತೆ ಸೈರಣೆ ಎಂಬ ಬೇಲಿಯನಿಕ್ಕಿ ಆವಾಗಳೂ

ಈ ತೋಟದಲ್ಲಿಜಾಗರವಿದ್ದು ಸಸಿಯ ಸಲಹಿದನುಕಾಣಾಗುಹೇತ್ತರ"

ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮನಸ್ಸಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲವೂ ಬಯಲಿನ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. 'ಬಯಲೆಂಬ ಒಕ್ಕಲಿಗನು
ಬಯಲೆಂಬ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಯಲೆಂಬ ಬೀಜವ ಬಿತ್ತಿ ಬಯಲಿನ ಬೆಳೆಯಾದ ಈ
ಸಚರಾಚರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಲೆದೋರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅದು ಬಯಲಾಗಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿಯೇ
ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ
ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಅದನ್ನ ಕೊಯ್ದು ಒಕ್ಕುವ ಪರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ
ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತೋಟ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜಾಗರುಕತೆ ಬೇಕು. ಕೃಷಿಯ
ಪರಿಕರಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗಿಯಬೇಕು. ಅಗಿಯುವಾಗ ಹೆಂಡೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.
ಅವುಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ. ಹದಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜ
ಬಿತ್ತಬೇಕು ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಕ್ಕೆ ನೀರು ಅವಶ್ಯಕ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾವಿತೋಡಿಸಬೇಕು. ನೀರು
ಹಾಯಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬೇಲಿ ಬೇಕು. ಸುತ್ತ ಬೇಲಿಯನ್ನು
ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಳ್ಳಕಾಕರಿಂದ ಮಂಗಳಿಂದ, ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು
ಹಗಲಿರುಳು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ದೇಹವೆಂಬ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು,
ಆರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳು ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನುಂಟುಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು
ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ
ಭೂಮಿಗೆ ಬೇಲಿ ಅವಶ್ಯ. ಅದನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು
ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವಂತದ್ದನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಇನ್ನುಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಸ್ಮಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿಅದರಚಮತ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ
ಉಬ್ಬೀರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

'ಈಳೆ ನಿಂಬೆ, ಮಾವು, ಮಾದಲಕ್ಕೆ ಹುಳಿನೀರೆರೆದವರಾರಯ್ಯ?

ಕಬ್ಬು, ಬಾಳೆ, ಹಲಸು, ನಾಳೆವಾಳಕ್ಕೆ ಸಿಹಿನೀರೆರೆದವರಾರಯ್ಯ?

ಕಳವೆ ರಾಜಾನ್ನ ಶಾಲ್ಯನ್ನಕ್ಕೆಓಗರದ

ಉದಕವನೆರೆದವರಾರಯ್ಯ? ಪರಿಮಳದುದಕವನೆರೆದವರಾರಯ್ಯ

ಇಚಿತಿ ಜಲ ಒಂದೆ, ನೆಲ ಒಂದೆ, ಆಕಾಶವೂ ಒಚಿದೆ,

ಜಲವು ಹಲವು ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕೂಡಿತನ್ನ ಪರಿ

ಬೇರಗಿಹ ಹಾಗೆ ಎನ್ನದೇವಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನು ಹಲವು

ಜಗಂಗಳ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದರೇನು? ತನ್ನ ಪರಿ ಬೇರೆ'

ಎಂದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳೊಳಗಿನ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು

ಮದುಕುತ್ತಾಳೆ. ಭೂಮಿ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಗರ. ಅದರೊಳಗಿನ ಅದಮ್ಯತೆ ನಮಗೆ
ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೆ 'ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನದಂತೆ, ಫಲದ
ಮರೆಯರುಚಿಯಂತೆ, ಶಿಲೆಯ ಮರೆಯ ಹೇಮದಂತೆ, ತಿಲಮರದ
ಮರೆಯತೇಜದಂತೆ, ಭಾವದ ಮರೆಯ ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿಪ್ಪ' ಎಂದು ಭೂಮಿಯ
ಚಮತ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸೊಜಿಗವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ 'ಹಸನ ಮಾಡಿ ಹರಗಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಸವ ಬಿತ್ತುವ
ಮರುಳರಂತೆ ವಿಷಯ ಸುಖಂಗಳಿಗೆ ಹುಸಿಯನೆ ನುಡಿದು ಗಸಣಿಗೊಳಗಾಗುವ
ಮನುಜರೆತ್ತಬಲ್ಲರೊ ಬಸವಪ್ರಿಯ'

ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಹಸನ, ಹರಗು, ಕಸ, ಬಿತ್ತು ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ.
ಅಂದಿನ ವಚನಗಾರರಿಗೆ ಬಹುತೇಕ ವ್ಯವಸಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಭವವಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಹೊಲಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ ರೂಪಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು. ೧೨ನೇ
ಶತಮಾನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಜ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ
ಉಗ್ರಾಣಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ನವಧಾನ್ಯಗಳಾದ ಜೋಳ, ಗೋಧಿ,
ಕಡಲೆ, ಹೆಸರು, ನವಣೆ, ಬರಗು, ಸಾವೆ, ಮತ್ತು ಹಾರಕಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೊಸ
ಜೋಳ ೬೦ಲಕ್ಷ ಖಂಡುಗ, ಶಾಲಿ ಧಾನ್ಯ ೩೦ ಲಕ್ಷಖಂಡುಗ, ಹೆಸರು ೩೬ ಖಂಡುಗ,
ಗೋಧಿ ೧೨ಲಕ್ಷ ಖಂಡುಗ, ನಾವಣೆಹಾರಕ, ಸಾವೆ, ಬರಗು, ದೂಸಿಗಳೆಂಬ
ಧಾನ್ಯಗಳು ೫೦ಲಕ್ಷ ಖಂಡುಗ, ಕಾಳುಗಳು ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಬೆಳೆಗಳು ಹಸನಾಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದರೆ ಬೇಡವಾದ ಕಳಸಗಳನ್ನು ಕೀಳಬೇಕು.
ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅವುಗಳು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಕಂಟಕವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಾ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಶ
ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಬೆಳೆವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯದ ಕಸ ಹುಟ್ಟಿ, ತಿಳಿಯಲೇಯದು
ಎಚ್ಚರವಲೇಯದು' ಎಂದು ಕಳೆ ಕಸಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಲ, ನೇಗಿಲು, ಎತ್ತು, ಗಳೆ, ಬಿತ್ತು, ಹದ, ಬೆದೆ, ಖೊರಿಗೆ, ದಿಂಡು, ತಾಳು,
ಕೋಲು, ಸೆಡ್ಡಿ, ಬೀಜ, ಮಳೆ, ಸಸಿ, ಕಳೆ, ಸೆದೆ, ಅಲಬು, ಕೊಯ್ಲು, ಕುಡುಗೋಲು,
ಹಿಡಿ, ಗೂಡು, ಬಣವೆ, ತೆನೆ, ಖಂಡಿ, ಒಕ್ಕು, ಹೊಟ್ಟು, ರಾಶಿ, ಕುರ್ಚಿ, ಚಲಿಕೆ, ಹಾರೆ,
ಪುಟ್ಟಿ, ಉಡಿ, ಕಲಸು, ಬೆರೆಸು, ಬಿಡಿಸು, ಸಾಲು ಈ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು
ಪದಗಳನ್ನು ವಚನಕಾರರು, ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು
ಕಾಣಬಹುದು.

ಮುದ್ದಯ್ಯನೆಂಬ ವಚನಕಾರನು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. "ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಗುರೂಪದೇಶವೆಂಬ ನೇಗಿಲ ಹಿಡಿದು
ಅಂತಃಕರಣಚತುಷ್ಟಯ ಎಂಬ ಪಶುವ ಕಟ್ಟಿ, ಆ ಹೊಲನಂ ಹಸಮಾಡಿ ಬಿತ್ತುವ
ಪರಿಣಾಮವು ದಯ್ಯಾ, ಎಂದೊಡೆ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆ ಮಳೆಗಾಲದ ಹದ
ಬೆದೆಯನರಿದು ಸ್ಥೂಲವೆಂಬ ದಿಂಡಿಗತ್ತಿದೇವನೆಂಬ ತಾಳ ನೆಟ್ಟುಕಡ ಖಂಗಳ
ಸುಷುಮ್ನ ನಾಳವೆಂಬ ಕೊಳವೆಗಳ ಚೋಧಿಸಿ ಮೇಲೆ ತ್ರಿಕೂಟ ಸ್ಥಾನವೆಂಬ

೧೪೮ / ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ: ರೈತಾಪಿ ಪರಿಕರಗಳು

ಹಗ್ಗವಂ ಸೇದಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಂಸನೆಂಬ ಎತ್ತ ಹೂಡಿ ಪ್ರಣವ ಎಂಬ ಬೀಜವ ಸರ್ವಶಾಂತಿ
ಎಂಬ ಮೇಘ ಸುಳಿಯಲೈ ನೀಲ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಸಸಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು ಆ ಸಸಿಯ ಮುಟ್ಟುವ
ಸಪ್ತವರ್ಣದ ಸದೆಯ ಕಳೆದು ಅಷ್ಟ ವರ್ಣದ ಅಲಬ ಕಿತ್ತುದಶವಾಯು ಎಂಬ
ಕಸವಂ ಕಿತ್ತುತೆಗೆದು ಆ ಭತ್ತ ಬೆಳೆದು ನಿಂದಿರಲುಕೊಂಝಂಬ
ಪರಿಣನ್ನಾವುದೆಂದರೆಇಷ್ಟ ವೆಂಬ ಹಸ್ತವಂ ಪಿಡಿದುಜನನದ ನಿಲುವು ಕೊಯ್ಲು
ಮರಣದ ಸಿವಡಂ ಕಟ್ಟಿ ಆಕಾಶವೆಂಬ ಬಣವೆಯ ನೊಟ್ಟಿಲುಣ್ಣಣಿಯೆಂಬ
ತನೆಯಂತರಿದು ಮನೋರಥವೆಂಬ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇರಿ ಒಡ್ಡು... ಪಾಪದ
ಹೊಟ್ಟುತೂರಿ . ಯಮರಾಜನೆಂಬ ಅರಸನಿಗೆಕೋರನಿಕ್ಕದೆ . ಸುಖಿಯಾಗಿಪ್ಪ ಒಕ್ಕಲು
ಮಗನ ತೋರಿ ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ಕಾಮ ಬೀಮಾಜೀವದೊಡೆಯ ಪ್ರಭುವೇ ನಿಮ್ಮಧರ್ಮ
ನಿಮ್ಮಧರ್ಮ" ಎಂದು ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುವ ಪರಿಯನ್ನು
ಮುದ್ದಯ್ಯನೆಂಬ ವಚನಕಾರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞನು ಉತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹರಗದಲೇ ಬಿತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡದಲೇ ಹೊತ್ತೇರಿ
ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವನ ನೆತ್ತರ ಸುಡುವ ಸರ್ವಜ್ಞ/ಸರ್ವಜ್ಞನು ರೈತರಾದವರು
ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಮೊದಲೇ ಎದ್ದು ಎತ್ತುಗಳ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ
ಹೊಟ್ಟು, ಮೇವು ಹಾಕಿ ಹೊತ್ತೇರುವ ಮೊದಲೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿ
ಬರುತ್ತಾರೆ. ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿಯೆ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ
ಕಾಳಜಿಯಿರಬೇಕು. ಸರ್ವಜ್ಞನು ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ರೈತ, ಹೊಲ, ಅದರ
ಪರಿಕರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುತೇಕ ರೈತರ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರ ಬಗ್ಗೆ ಧ್ವನಿ
ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಜಲಗಾರ, ಗೊಬ್ಬರ, ನೇಗಿಲ ಯೋಗಿ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಪರ
ನಿಂತು ಗಟ್ಟಿಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಬಹುತೇಕ ಕವಿಗಳು ರೈತರ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ
ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.